

VIERA – PRAVDA – SLOBODA

– to sú tri vzácne poklady, ktoré prinášajú šťastie a spokojnosť do života každého šlachetného človeka. Pravdaže, možno žiť aj bez nich, ale taký život je životom duchovne prázdneho otoka; podobá sa skôr životu zvierata, ako životu človeka, stvorenému na obraz Boží. Ale niekedy aj keď človek má tieto „poklady“ (alebo sa aspoň domnieva, že ich má), nemusí byť šťastný a spokojný. Problém je totiž v tom, že všetky tieto tri hodnoty môžu mať rôznu formu, náplň a rozsah (kvantitu), od ktorých závisí ich kvalita; a to dokonca do tej miery, že po prekročení istých hraníc, ktoré nemusia byť každému zrejmé, začnú pôsobiť „kontraproduktívne“ (opačne, negatívne) – namiesto šťastia a spokojnosti prinášajú nespokojnosť, napätie, sklamanie.

Ako je to s tou kvalitou a mierou viery, pravdy a slobody? Aké podmienky majú spĺňať, aká musí byť ich kvalita (i kvantita), aby boli skutočnými pokladmi?

VIERA

Vierou sa rozumie: 1. spôsob, ktorým prijímame nejakú správu, tvrdenie; 2. dôvera (oba tieto významy úzko spolu súvisia; jeden bez druhého vlastne ani nemôže jestvovať). Takéto vymedzenie pojmu je v zhode s biblickou „definíciou“ viery: „viera je presvedčenie o tom, čo nevidíme a podstata toho, v čo dúfame (čomu dôverujeme)“ (Hb 11,1; voľnejší preklad).

Sú ľudia ľahkoverní: uveria všetkému bez toho, aby zapochybovali, najmä ak správa prichádza z nejakého „oficiálneho“ zdroja (tlač, rozhlas, televízia, úradné oznámenie). No ľudia rozumní a skúsení (prví na základe racionálnej úvahy, druhí často vplyvom nedobrych skúseností) väčšinou slepo neveria, ale rozlišujú, diferencujú; pritom berú do úvahy najmä dve skutočnosti:

a) dôveryhodnosť (spoľahlivosť a autoritu) zdroja správy, tvrdenia

b) dôkazy (fakty)

Majster Ján Hus rozlišoval tri stupne viery, pričom len tretí stupeň považoval za cnosť:

1. stupeň: ak napr. veríš vyprávaniu „tovariša (priateľa) alebo iného človeka“, takú vieru nemožno považovať za cnosť.

2. stupeň: ani vtedy nie je viera cnosťou, ak veríš „hamfeštom“ (t.j. úradným listinám a pápežským listom).

3. stupeň: viera je cnosťou len vtedy, ak veríš **Písmu svätému**, pretože „to ukazuje **pravdu**, za ktorú má každý kresťan byť hotový dať svoj život“.

Z uvedeného vyplýva, že pre Husa je vlastne hlavnou podmienkou viery (uverenia) spoľahlivosť a autorita zdroja, jeho **dôveryhodnosť** (dôvera v neho): ak je tým zdrojom Boh (Jeho Slovo), nemôže byť pochyb o pravdivosti (správy, zvesti, výstrahy, sľubu atď.). Ostatné zdroje môžu byť nepravdivé, pochybné; a veriť, ak zdroj nie je dôveryhodný, je nespoľahlivé,

často nebezpečné – v žiadnom prípade takúto vieru nemožno pokladať za cnosť (takouto vierou sa kresťan veru nemôže „chváliť“).

A ako je to s **dôkazmi**? Opiera sa aj kresťanská viera a biblická pravda o dôkazy? Mnohí si možno myslia, že dôkazy (fakty) sú pre vieru cudzie (že napr. rozdiel medzi vedou a vierou spočíva práve v tom, že veda sa opiera o dôkazy, fakty, a viera „iba o presvedčenie“). Ale nie je tomu tak; viera sa tiež opiera (a vždy sa opierala) aj o dôkazy. Sám Ježiš Kristus presviedča svojich poslucháčov neraz aj pomocou dôkazov: „...keď nie pre iné, aspoň pre tie skutky verte!“ (J 14,11). „Skutkami“ tu môžeme rozumieť to, čo Ježiš konal (uzdravovanie, kriesenie mŕtvych, iné „mocné skutky“, čiže zázraky); svedčí o tom aj ďalší Ježišov výrok: keď ďakuje nebeskému Otcovi, že ho vypočul a vzkriesil Lazara, hovorí: „Ja som vedel, že ma vždy vyslychaš, ale pre ten zástup, ktorý tu stojí, som (to) povedal, aby verili, že si ma ty poslal“ (J 11,42). Ježiš teda považoval za celkom normálne a vhodné podať okolostojacim dôkaz, aby verili... Ale aj na iných miestach NZ i SZ nachádzame veľa príkladov, keď Boh (napríklad prostredníctvom prorokov alebo priamo) podal ľuďom nejaký „hmatateľný“ dôkaz, aby rozptýlil ich pochybnosti, aby posilnil ich vieru.

Pravdaže, dôkazy môžu byť rôzneho druhu. Nemusia mať iba charakter neobvyklej udalosti (zázraku), ale môžu to byť aj skutočnosti, ktoré máme stále na očiach, takže sa stali pre nás „všednými“. Apoštol Pavel napr. píše v R 1,18-19: „...je im zjavené (t.j. majú dôkazy o tom) čo môžu vedieť o Bohu; sám Boh im to zjavil. ... Jeho večná moc a božskosť sa od stvorenia sveta... môžu pozorovať z Jeho diel...“ Inými slovami: každý, kto má oči, uši a dokáže uvažovať, má okolo seba (v živej i neživej prírode, ktorá je Božím dielom) veľa **dôkazov** (viditeľných, hmatateľných) o Bohu, Jeho múdrosti a všemohúcnosti. Teda Božie dielo, či už Jeho stvorenie, alebo Jeho riadenie života národov i jednotlivcov, je jasným dôkazom nielen o Jeho existencii, ale i o Jeho múdrosti, veľkosti, moci. Naša viera sa teda môže oprieť o dôkazy, fakty; v žiadnom prípade to nemusí a nemá byť „slepá viera“. Hľadanie dôkazov, presviedčanie (seba i iných) o pravdivosti toho, čo nachádzame v Písme, teda nie je znakom neviery, pochybností, naopak je to spôsob upevňovania viery prostredníctvom dôkazov. Nakoniec, aj ap. Pavel napomína: „Všetko skúmajte, dobrého sa držte!“ (1Tes 5,21).

Ak človek hľadá dôkazy viery, vôbec to nemusí znamenať, že chce iba zahnať svoje pochybnosti. Môže hľadať (zhromažďovať) dôkazy napr. preto, aby jeho evanjelizácia, popr. apológia (obrana kresťanského učenia pred skeptikmi a nepriateľmi) bola účinnejšia.

Najmä v dnešnej dobe, keď početné vedecké dôkazy jednoznačne vyvracajú jeden po druhom piliere evolučnej teórie, keď sa ukazuje, že vedecké fakty sú plne v súlade s biblickou správou o vzniku sveta, života, druhov, človeka, je vhodné tieto dôkazy využívať (zverejňovať, šíriť) pre obnovenie alebo posilnenie viery tých, čo doposiaľ tápali, pochybovali, blúdili.

Využívanie dôkazov (zjavných faktov i logických záverov) vôbec neod-

súva nabok úlohu Ducha svätého pri získaní a udržiavaní viery, pretože viera, dôkazy a pôsobenie Ducha Božieho – to všetko pôsobí synergicky, navzájom sa ovplyvňuje a podporuje.

PRAVDA

V dnešných časoch je pod vplyvom „ideálov“ „osvietenského humanizmu“ v móde tvrdiť, že treba rešpektovať, tolerovať rôzne (i úplne protichodné) názory. Týka sa to najmä otázok viery, náboženstva, a teda aj morálky. S nahradením Božích pravidiel (v živote jednotlivcov i v spoločnosti) pravidlami, či skôr chaosom, zmätkami, založenými na celej škále špekulácií filozofov a politikov, sa prestalo veriť v absolútnu pravdu (ktorou môže byť iba pravda Božia); pravda sa stala „relatívnu“. (Aby nedošlo k omylom, slovo „Pravda“, ak budeme mať na mysli absolútnu pravdu, budeme odteraz písať s veľkým „P“; ak pôjde o iné „pravdy“, budeme naďalej písať malé „p“). Relatívna pravda vlastne znamená, že v podstate každý človek môže mať „svoju pravdu“; ale ktorá je potom tá pravá? Vlastne žiadna – „relatívna pravda“, keďže nemá všeobecnú platnosť, nemôže byť skutočnou pravdou. Ale ešte horšia ako relatívna pravda, je tzv. „polopravda“ (t.j. pravda zámerne deformovaná tak, že sú zamlčané podstatné fakty, čím nadobúda tvrdenie presný opak skutočnosti). „Polopravda“ je horšia než otvorená lož, lebo je lžou zákernou, rafinovanou.

Povedali sme si, že Pravda a viera spolu súvisia (spomeňte si na citát majstra Jána Husa o tom, že „*veriť Písmu svätému, ktoré (ako jediné) ukazuje Pravdu, je cnosťou*“). Podívajme sa, čo tento veľký bojovník za pravú vieru a Pravdu napísal v liste, ktorý poslal z kostnického väzenia krátko pred svojou mučeníckou smrťou svojim priateľom v Čechách: „...*věrný křesťane, hledej pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, braň pravdu až do smrti; neb pravda tě vysvobodí od hříchu, od ďábla, od smrti duše a konečně od smrti věčné...*“ Pre Husa to neboli iba slová, proklamácie; on celý svoj veľmi aktívny život zasvätil pravde, vlastne viere založenej na Pravde: hľadal Pravdu, a keď ju poznal, neohrozene za ňu bojoval, a v tom boji priniesol najväčšiu obeť – podstúpil krutú smrť v plameňoch hranice, ktorú pod ním zapálili práve tí, čo sa zišli na kostnickom koncile s cieľom „opraviť“ a „ochrániť“ vieru. Aj oni teda mali vieru, ale vieru bez Pravdy, vieru, ktorá práve preto, že ignoruje Pravdu, nie je pravou, spasiteľnou (a ako hovorí J. Hus, „nie je cnosťou“).

Vzťah medzi vierou a pravdou je teda taký, že pravou (spasiteľnou) vierou môže byť iba viera založená na Pravde; a Pravdou je iba to, čo vychádza od Boha (čo je obsiahnuté v Jeho Slove).

Človek nemôže na vieru a Pravdu pasívne čakať. Musí ich hľadať! Písmo na viac ako 50 miestach hovorí o tom, že treba *hľadať Hospodina* (napr. 5M 4,29; 1Kron 16,11; 2Kron 15,4 atď.), a hľadať treba, pravdaže, i Jeho Pravdu. Keď ju človek nájde, vieru dostane od Boha ako dar.

Ale aj keď človek nájde Pravdu, keď dostane dar viery, jeho viera nemôže zostať iba nejakým pasívnym pritakaním nájdenej Pravde, ale musí viesť k činom. Boh totiž dá človeku (prostredníctvom svojho Ducha) nie-

len poznanie Pravdy, dá mu nielen dar viery, ale urobí aj hlbokú premenu jeho mysle (metanoiou), a tak človek získa silu a schopnosti k svedectvu o viere a o Pravde.

Keďže samotný človek nie je pánom (majiteľom) Pravdy (môže ju nachádzať iba s Božou pomocou), a keďže viera je darom Božieho Ducha, šíriť vieru alebo „naprávať“ Pravdu iba ľudským úsilím, či dokonca násilím je nezmysel a hriech.

Vyššie sme sa zmienili o vzťahu Pravdy k viere (za chvíľu si povieme o jej vzťahu k slobode), ale rád by som upozornil aj na jej vzťah k spravodlivosti a správnosti. Je evidentné, že všetky tri slová (**pravda**, **spravodlivosť**, **správnosť**) majú rovnaký základ. Ale nejde tu iba o etymologickú, ale aj o významovú príbuznosť: to, čo je pravdivé, je i správne a spravodlivé. Ak sa napr. v Písme vyžaduje od človeka, aby konal spravodlivo, netýka sa to iba rozhodovania v súdnych sporoch, ale vo všetkom: spravodlivo konať znamená správne – na základe poznanej Pravdy – sa rozhodovať, a to vždy a všade.

SLOBODA

Z trojice hodnôt, o ktorých tu uvažujeme, je dnes (vlastne už od čias „osvietenstva“) najpopulárnejšia sloboda. Od pradávna v mene viery, pravdy a slobody ľudia bojovali, zomierali, ale najviac krvi pretieklo predsa len v mene slobody. No vždy bolo aj najviac zmätkov v otázke chápania slobody. Čo je vlastne sloboda? Je to možnosť „vyvolených“ (šľachty, boháčov, príslušníkov určitej cirkvi, triedy, politickej strany) „slobodne“ ovládať (a často i vraždiť) ostatných?

Pod heslom „sloboda, rovnosť, bratstvo“ (liberté, égalité, fraternité) bojovali koncom 18. storočia tisíce francúzskych revolucionárov, a v mene toho hesla ich neskôr posielali ich „bratia“ pod gilotínu. V mene slobody bojovali národy proti koloniálnym mocnostiam, aby potom boli vykorisťovaní (oveľa bezohľadnejšie) „svojimi“ vládcami (ktorí často predtým stáli na čele „boja za slobodu“). V mene slobody sa uskutočnilo množstvo sociálnych (a socialistických) revolúcií, aby v ďalšej fáze tieto revolúcie začali „požierať svoje vlastné deti“ (likvidovať najprv ich osobnú slobodu, potom často aj ich životy).

Alebo je vari slobodou tolerovanie všetkého, bezhraničný liberalizmus? Moderní liberáli, nadväzujúci na „ideály“ „osvietenského humanizmu“ aj dnes tvrdia, že podstatou slobody je dodržiavanie zásady, „že sa musí tolerovať každý názor“; ale už samotné slovo „musí“ v tomto výroku vlastne popiera jeho platnosť. Okrem toho tolerovať „každý názor“ znamená v skutočnosti (implicitne) tolerovať aj každý čin; lebo názor plodí myšlienky (úvahy), a tie sú na začiatku každého činu („...zo srdca pochádzajú zlé myšlienky, vraždy, cudzoložstvá, smilstvá, krádeže...“ – Mt 15,19).

Ako vieme, Veľká francúzska revolúcia bola tiež iniciovaná, resp. „inšpirovaná“ názormi (myšlienkami) humanistických filozofov–spisovateľov, najmä Voltaira a J. J. Rousseaua. Aké boli ich predstavy o slobode? Podívajme sa, čo napísal Rousseau: „*Ludia, ktorí nesúhlasia s názormi väčšiny, by mali byť prinútení, aby súhlasili; je treba ich prinútiť, aby boli slobodní. Tí, ktorí odmietnu, budú odstránení z cesty.*“ Presne podľa tohoto „návodu“ konali vodcovia všetkých revolúcií a bojov „za slobodu“: prinútením si vytvorili „väčšinu“ (to nie je v neslobodnej

spoločnosti nič ľazkého), a v mene „väčšiny“ potom likvidovali („odstraňovali z cesty“) tých, „ktorí odmietli“.

Niekoľko možno namietne, že to čo bolo uvedené vyššie, platilo v minulosti (keď spoločnosť ešte nebola dost vyspelá), ale dnes, keď platia zásady vyspelej, kultúrnej „západnej civilizácie“, je to iné. Nie je. Aj dnes vám prikážu (dokonca aj súdne), že musíte, resp. „ako“ musíte byť slobodný (presne podľa spomínaných zásad J. J. Rousseaua). Ak ste napr. kresťanom a chcete sa dôsledne riadiť kresťanskými (Božími) zásadami, čoskoro narazíte na odpor. Ak napr. budete niektoré v dnešnej spoločnosti bežné javy (najmä v oblasti morálky) nazývať pravými menami a odmietnete konať to, čo od vás vyžaduje „slobodná spoločnosť“, budete obvinení z netolerantnosti alebo zo snahy obmedzovať niekoho „ľudské práva“.

Samotný pojem „ľudské práva“ (a podobne aj „práva menšín“, „práva detí“, „práva zvierat“) je veľmi vágny. Kto je oprávnený taxatívne stanoviť, čo je „ľudské právo“? Je ním aj právo zabíjať nenarodené deti, právo šíriť nemravnosť a perverznosť, napr. promiskuitu (eufemisticky „voľnú lásku“), homosexualitu (eufemisticky „inú orientáciu“) a ohrozovať tak morálku spoločnosti, útočiť na podstatu a zmysel rodiny? Je „ľudským právom“ legálne okrádanie slabších silnými pri niektorých druhoch tzv. „podnikania“?

Absolútna sloboda jednoducho neexistuje, vždy niekto stanovuje **pravidlá fungovania spoločnosti**, aj tej najľahodnejšej (predstavy anarchizmov o spoločnosti bez pravidiel je naivnosť, alebo klamstvo; veď oni sami svojím konaním popierajú to, čo hlásajú). Záleží však na tom, kto stanovuje pravidlá (lebo kvalita pravidiel závisí od ich autora). Kresťania tvrdia, že „autorom pravidiel“ má byť Stvoriteľ: On jediný vie ako má skutočne „fungovať človek“ (ktorý je Jeho dielom) – či už ako individuum, alebo ako súčasť spoločenstva ľudí. Boh svojim tvorom dal aj „návod na život“ – vrodene inštinkty, a človeku (svojmu „obrazu“) navyše dal svedomie, ale i písané pravidlá (prikázania); iba dodržiavanie tohoto „návodu“ môže zaručiť dobré „fungovanie života“ jedinca i spoločnosti (aby bol každý slobodný, ale pritom aby nenarúšal slobodu iných). Človek je hriešny a nedokonalý, a navyše je egoistický; ak on stanoví „pravidlá“, tie vždy budú nedokonalé: buď budú zvyhodňovať jedných na úkor iných (budú ohrozovať niečiu slobodu), alebo budú ohrozovať zdravie (morálku), a teda i fungovanie spoločnosti; najčastejšie však oboje.

Pán Ježiš Kristus hovorí: „Ak zostávate v mojom slove, ste naozaj moji učeníkmi. Poznáte pravdu a **pravda vás oslobodí.**“ (J 8,31-32). Teda nielen viera, ale aj sloboda súvisí s pravdou. A Pravda, ako vieme, je iba u Boha. Ježiš je tou Pravdou („**Ja som cesta i pravda i život**“ – J 14,6), pretože jeho slovo (jeho učenie) je Božím slovom: „...ja som nehovoril sám zo seba, ale sám Otec, ktorý ma poslal, mi prikázal čo povedať, a čo hovoriť.“ – J 12,49. Ak človek alebo spoločenstvo ľudí opustí Boha, stratí s vierou aj pravdu, a s pravdou aj skutočnú slobodu.

Na záver by som rád pripomenul pár skutočností:

1. Tých kresťanov, ktorí sa sústreďujú výhradne na význam Ježišovej

obete, a nevenujú dost pozornosti **jeho učeniu** (tomu, čo nám oznámil a prikázal), chcem upozorniť, že vlastne ignorujú, popierajú Kristovo evanjelium.

2. Tzv. „kresťanským evolucionistom“ pripomínam, že Ježiš sa vo svojich rečiach neraz odvolával na SZ, najmä na knihu Genesis (spomínal napr. Adama a Evu, potopu sveta, Abraháma a pod.). Uvedomte si, že **prelakovaním ateistickej evolučnej teórie „kresťanským náterom“ nezmodernizujete evanjelium, ale ho spochybňujete**, pretože vlastne robíte z Ježiša Krista klamára.

3. Tým, čo sa snažia „interpretovať Písmo v duchu moderných ideológií“ (napr. Darwinovej), chcem zdôrazniť, že **ak Boh vo svojom Slove niečo oznamuje (alebo prikazuje alebo zaslubuje), tak to myslí tak, ako hovorí**. Spochybňovanie Písma (v zmysle „Naozaj to Boh povedal?“ alebo „Boh to myslel inak, ako to povedal“) je tá najbezočivejšia metóda, ktorou satan (obyčajne prostredníctvom filozofov, ale často i teológov) chce podkopať autoritu a vládu Boha.

4. Tým, čo sa oháňajú dogmami, odkazujem, že **Pravda je v Božom slove, a nie v cirkevných dogmách** (ktoré sú často dielom ľudí odchovných pohanskej filozofiou). Mnohé dogmy (staré i nové) totiž protirečia Božiemu slovu – sú teda škodlivé, a treba ich opustiť; a tie čo sú s ním v zhode, sú vlastne zbytočné (pretože stačí sa riadiť priamo Božím slovom, nie dogmou, ktorá je iba jeho interpretáciou).

5. Tým, ktorí sa „v mene pokoja“ (v zbere, cirkvi) chcú všemožne vyhnúť „pálčivým témam“ (zo strachu alebo pohodlnosti), chcem pripomenúť, že Ježiš Kristus často rušil „pokoj farizejov a zákonníkov“ – odmietal ich „dogmy“ („*ľudské podania*“, „*rozkazy*“ – Mk 7,7-8; Mt 15,9), veľmi často otvorene a ostro s nimi polemizoval. Dokonca prehlásil, že *neprišiel nato, aby zaviedol pokoj (Mt 10,34)*. Nebuďte ako proroci, ktorí *hovorია: „Pokoj“, kým niet pokoja (Ez 13,10; Jer 6,14)*. **Problémy a témy, ktorým sa vyhýbate „aby bol pokoj“, nakoniec prepuknú v plnej sile**, a potom bude (niekedy definitívne) koniec vášmu pokoj.

6. Tých ľudí, ktorí opustili Boha, ale sú zhrození morálkou (vlastne nemorálnosťou) dnešnej spoločnosti a sentimentálne vzdychajú po „starých dobrých mravoch“, upozorňujem, že **návrat k morálke sa nemôže uskutočniť bez návratu k Bohu**.

7. *Všetkým čitateľom chcem zopakovať (ako zhrnutie toho, o čom sme tu spolu uvažovali), že **viera, pravda a sloboda sú naozaj vzácnymi pokladmi, ale len vtedy, ak sú všetky tri spolu (pôsobia totiž synergicky a sú navzájom podmienené); a že viera nemá byť „slepou“, pravda nesmie byť „relatívnu“ (alebo „polopravdou“) a sloboda „bezhraničnou“ (alebo vyhradenou len pre „vyvolených“)***.

M.B.B.

Morálka, viera, pravda i krása

sú obsahom PDF a PPS dokumentov

(„prezentácií“), ktoré si môžete
bezplatne stiahnuť z:

<http://www.knihy-benjan.sk/pps.htm>

Pozn.: Ak si na tejto web-stránke (v sekcii „Prejst' na“) zvolíte voľby
„anotácie kníh“ alebo „zoznam a cenník kníh“, prejdete do

ponuky kníh

s duchovnou a niekoľkými titulov aj s medicínskou (lekárskou) tematikou.

MBB